

Jačanje pedagoških kompetencija roditelja

Mikulec, Jelena

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:372936>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ

JELENA MIKULEC
ZAVRŠNI RAD

JAČANJE PEDAGOŠKIH
KOMPETENCIJA RODITELJA

Čakovec, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ ČAKOVEC

ZAVRŠNI RAD

Ime prezime pristupnika: Jelena Mikulec

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Jačanje pedagoških kompetencija roditelja

MENTOR: dr. sc. Adrijana Višnjic Jevtić, doc.

Čakovec, 2020.

SADRŽAJ

Sažetak

Summary

1. UVOD	5
2. RODITELJSTVO.....	7
2.1. Roditeljstvo danas.....	7
2.2. Poželjno roditeljstvo	9
3. PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE RODITELJA	13
3.1. Pojam pedagoške kompetencije	13
3.2. Što znači biti kompetentan roditelj	13
3.3. Jačanje roditeljske kompetencije	15
4. PROGRAMI PEDAGOŠKE EDUKACIJE RODITELJA.....	20
4.1. Svrha programa	20
4.2. Organizacijski oblici	21
4.3. Vrste programa pedagoške edukacije u Republici Hrvatskoj	23
4.4. Vrste programa pedagoške edukacije na svjetskoj razini	28
5. ZAKLJUČAK.....	33
LITERATURA	35
Kratka biografska bilješka.....	37

Izjava o samostalnoj izradi rada

Izjava o javnoj objavi rada

SAŽETAK

Rad donosi analizu pojma suvremenog roditeljstva s naglaskom na pedagoškim kompetencijama koje treba posjedovati roditelj u vremenima tehnološko-informacijskog napretka društva. Istaknuti su izazovi s kojima se danas susreću roditelji te zahtjevi koje pred roditelje stavlja društvo u cjelini.

Temeljna svrha rada odnosi se na potrebu jačanja roditeljskih kompetencija kako bi se time osigurao nesmetan rast i razvoj djeteta te skladni odnosi unutar obitelji. Naglašava se potreba uvođenja konkretnih standarda roditeljstva te edukacija u svrhu nadogradnje razine roditeljskih znanja, vještina i odgovornosti.

Izvršena je interpretacija programa pedagoške edukacije roditelja u Republici Hrvatskoj i svijetu u pogledu namjene, sadržaja, organizacijskih oblika i ustanova koje ih provode.

Izneseni su prijedlozi za omogućavanje dostupnosti sadržaja roditeljskog obrazovanja svim zainteresiranim ciljanim skupinama.

Ključne riječi: roditeljstvo, pedagoška kompetencija roditelja, programi pedagoške edukacije roditelja

SUMMARY

This paper is an analysis of the modern idea of parenthood with an emphasis on pedagogical competences required from a parent in the times of IT advancement in the society. It presents challenges faced by parents today as well as demands the society places on them.

The main aim of this paper is to emphasise the need to strengthen the parents' competences in order to ensure the child's healthy growth and development as well as harmonious family relationships. The paper therefore underlines the need of introducing concrete parenting standards and education to build new levels of parents' knowledge, skills and responsibilities.

The paper interprets pedagogical education programmes for parents in Croatia and worldwide considering their purpose, contents, organization and institutions.

The paper also puts forward suggestions on how to increase access of education for parents to interested groups and parties

Key words: parenthood, parents' pedagogical competence, pedagogical education programmes for parents.

1. UVOD

U društvu koje se stalno mijenja proces transformacije zahvaća obitelj i to na strukturalnoj i funkcionalnoj razini. Roditeljska uloga uvijek je predstavljala veliku odgovornost, međutim, nikada se teže nije nosila i nikada nije bila zahtjevnija nego danas. Roditelji se u suvremeno vrijeme suočavaju s brojnim imperativima koji se od njega, kao roditelja, očekuju u svim segmentima života. Tehnološkim napretkom društva raste opseg kompetencija suvremenih roditelja te se isti često osjećaju nedovoljno kompetentnim za sve roditeljske zadatke koje mu nameće poslovna i društvena sredina. Stoga je osnovna intencija ovoga rada ukazati na važnost pedagoške edukacije roditelja kako bi usvojili potrebna znanja, sposobnosti i odgovornosti čijim će svladavanjem djetetu osigurati optimalan rast i razvoj.

Početni dio rada odnosi se na definiranje samog pojma roditeljstva te usporedbi roditeljstva u suvremenim uvjetima s tradicionalnim pristupom roditeljstvu. Nastojat će se utvrditi čimbenici koji utječu na roditeljstvo te detaljnije obrazložiti pojam poželjnog roditeljstva. Poglavlje se zaključuje osnovnim preduvjetima za stabilno, odnosno poželjno roditeljstvo.

Rad nastavlja definiranjem pojma pedagoške kompetencije roditelja. Interpretirat će se pojam pedagoške kompetencije te utvrditi koje je kriterije potrebno zadovoljiti kako bi se netko smatrao kompetentnim roditeljem. U nastavku će se raspravljati o temeljnim odrednicama roditeljskih metakompetencija te objasniti razliku između biološkog i sveobuhvatnog pojma roditelja. Kroz dio koji se odnosi na jačanje roditeljske kompetencije, skrenut će se pozornost na potrebu stručnog pristupa roditeljskim znanjima i vještinama kroz razvoj standarda za obavljanje roditeljske uloge. Također, ukazat će se na nužnost suradnje svih dionika koji su važni za kvalitetno roditeljstvo, misleći pri tome na profesionalce u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, predstavnike zakonskih regulativa, roditelje te samo dijete.

Rad završava poglavljem koje se odnosi na interpretaciju programa pedagoške edukacije roditelja. Predstavit će se svrha spomenutih programa, organizacijske oblike u kojima se provode te prikazati sadržaje i namjenu programa, odnosno ustanova koje ih provode. Komparirat će se programe pedagoške edukacije roditelja u Republici Hrvatskoj i svijetu, uz preporuke za unapređenje i daljnji razvoj provođenja obrazovanja za nadogradnju roditeljskih sposobnosti.

2. RODITELJSTVO

Jedna od najkompleksnijih uloga koja je tijekom životnog vijeka dodijeljena pojedincu je roditeljstvo. Ono je suočeno s brojnim izazovima koje često nismo u mogućnosti u potpunosti razumjeti te u skladu s njima djelovati. Stoga je nužno kontinuirano se prilagođavati zahtjevima koje roditeljstvo stavlja pred nas, vodeći se pritom načelima razumijevanja, tolerancije, suradnje i međusobnog poštovanja. Biti roditelj podrazumijeva težnju stalnog postizanja ravnoteže između racionalnog i emocionalnog postupanja što je osobito zahtjevno u vremenima u kojima roditeljstvo predstavlja samo jednu u nizu uloga koju igramo na pozornici života.

U daljnjem tekstu ćemo se osvrnuti na kompleksnost uloge roditelja u suvremeno vrijeme te istaknuti koje su vještine i sposobnosti potrebne da bismo roditeljstvo mogli nazvati uspješnim.

2.1. Roditeljstvo danas

Može se pretpostaviti da je u tradicionalnim odnosima roditeljstvo većim dijelom bilo vezano uz pojam obitelji, koja se smatrala pravno, odnosno crkveno zasnovanom bračnom zajednicom, koju su činili muškarac i žena sa svojom djecom. Također, muškarac se smatrao hraniteljem obitelji te je kroz povijest imao zakonski prioritetnu ulogu u donošenju odluka i temeljnim pravima naspram žene kao druge članice obiteljske/bračne zajednice. Jačanjem demokratskih procesa žena postaje zakonski ravnopravna te financijski neovisna o muškarcu pa sukladno tome dolazi i do povećanog broja samostalnog roditeljstva, u većini slučajeva od strane majke. Iako roditeljstvo u puno zemalja suvremenog svijeta nije zakonski priznato za istospolne partnere, svjedoci smo brojnih primjera njihovog roditeljstva koji su formalno prikazani kao samostalno roditeljstvo. Prema tome, moglo bi se zaključiti da se suvremeni odnosi među partnerima, koji su temeljeni na ljudskim pravima i slobodi

izbora, svakako odražavaju i na redefiniranom poimanju roditeljstva. U prilog ovoj tvrdnji govori i posljednji popis stanovništva u Republici Hrvatskoj, izvršen 2011. (Tablica 1), prema kojem u odnosu na 1971. godinu kontinuirano raste broj samohranih roditelja oba spola te broj parova bez djece. Istovremeno se smanjuje broj parova s djecom koji može biti uzrokovan porastom korupcije koja političku, financijsku i društvenu podobnost pretpostavlja stečenom obrazovanju te radnim kompetencijama, što za posljedicu ima izrazitu financijsku nejednakost članova društva. Tome pridonosi i znatno povećana količina pritisaka poslodavaca, medija i javnih institucija pa roditelji svakodnevno preispituju vlastita uvjerenja i sustave vrijednosti. Navedena činjenica od partnera iziskuje veću usmjerenost na stjecanje osnovnih sredstava za samoegzistenciju, što uzrokuje odustanak ili odgodu ostvarenja procesa roditeljstva. S medicinskog stajališta (Kušević, 2013), na odgodu roditeljstva utjecaj je svakako imao i suvremeni razvoj raznih metoda kontracepcije. Prema autorici, odgoda roditeljstva može, između ostalog, rezultirati kvalitetnijim i odgovornijim pristupom roditeljstvu, ali i smanjenoj energiji za roditeljstvo, većim razmakom u godinama između roditelja i djeteta te smanjenom mogućnošću podrške (osobito baki i djedova) šire obitelji u pomoći roditeljstvu. Također, osim navedenoga, razlog smanjenju broja parova s djecom može biti i u potrebi suvremenog društva da razvojem digitalnih tehnologija utječe na promjene prioriteta iz „promišljati“ u „posjedovati“ čime se pozornost partnera usmjerava na stjecanje materijalne koristi i usmjerenost na vlastite interese uz smanjenu količinu odgovornosti prema drugima. Ovdje možemo dodati i utjecaj medija u cjelini, osobito komercijalnih, koji zbog stjecanja tržišne dominacije, često pribjegavaju senzacionalističkim i lažnim sadržajima koji promiču potrošački mentalitet odnosno prikazuju iskrivljenu sliku stvarnosti te obiteljskih i moralnih vrijednosti (Mataušić, 2005).

Tablica 1- Obitelji prema tipu, popis 1971. - 2011.

	Popisi				
	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
Ukupno	1.203.240	1.307.423	1.367.106	1.252.025	1.215.865
%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Par bez djece	24,8	26,9	27,1	27,0	28,6
Par s djecom	63,8	62,4	60,5	58,0	54,3
Majka s djecom	9,3	9,1	10,2	12,5	14,4
Otac s djecom	2,1	1,6	2,2	2,5	2,7

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2020.

Neki od sljedećih faktora koji utječu na roditeljstvo (Ljubetić, 2007) jesu:

1. Faktori neposredno vezani uz roditelje; odnosi prema vlastitim roditeljima u djetinjstvu, osobnost roditelja, njihov obrazovni profil, bračni i socijalni status, zrelost, odgovornost i sl.
2. Faktori neposredno vezani uz djecu; osobnost djeteta, redoslijed rođenja djeteta, njegov spol te
3. Faktori šireg društvenog aspekta; tranzicijske promjene uzrokovane ratom, gospodarstvo, kultura, religija i sl.

Prema istoj autorici, zajednička poveznica navedenih čimbenika koji utječu na današnje roditeljstvo, svakako je povišena razina stresa, krenuvši od osobnog stresa uzrokovanog osjećajem preopterećenosti roditelja, zbog brojnih drugih obveza kojima su izloženi, što može dovesti do psihičkih oboljenja kod roditelja koja rezultiraju problematičnim ponašanjem djeteta. Stres se kod roditelja javlja i uslijed poremećenih odnosa s bračnim supružnikom, nedovoljne potpore bliže zajednice (šire obitelji i prijatelja) te samog poimanja roditeljske dužnosti. Djeca, zbog svoje osobnosti ili zdravstvenih ograničenja, mogu iziskivati pojačani nadzor i odgojne metode, u čemu je roditelju nužna potpora i suradnja ne samo bračnog partnera, već i zajednice u cjelini. Također, velike izazove pred roditelje stavlja i činjenica da su djeca danas nositelji ljudskih prava (Pećnik i Starc, 2010) koja, sukladno međunarodnim propisima, utvrđuje i kontrolira država, čime se i nad roditeljem

provodi nadzor javnih institucija, što mu onemogućuje da ulogu roditelja ostvaruje neovisno te ograničava njegov roditeljski integritet. Stoga se možemo složiti s konstatacijom da suvremena obitelj, kao temeljni nositelj funkcije roditeljstva, predstavlja nestabilnu i promjenjivu strukturu vrlo podložnu unutarnjim i vanjskim utjecajima (Jurčević Lozančić, 2012). Iz svega navedenog, može se zaključiti da je roditeljstvo dinamični proces koji iziskuje neprestanu potrebu rasta i razvoja, prilagodbe, edukacije i međusobnog uvažanja svih koji u njemu sudjeluju.

2.2. Poželjno roditeljstvo

Brojni su pristupi determinaciji kvalitetnog roditeljstva. Ne postoji idealan roditelj jer roditeljska uloga nije individualna procjena i odluka samog roditelja, već ovisi o brojnim drugim čimbenicima koji su razmotreni u razradi teme suvremenog roditeljstva. Stoga, u ovom dijelu rada, pokušat će se definirati poželjno roditeljstvo s različitih aspekata koji nas mogu približiti traženom pojmu.

Najprije će se početi od motivacija za roditeljstvo, koje je Rabin (1965, prema Lacković-Grgin, 2011) utvrdio na sljedeći način:

1. Altruistička motivacija; potreba za roditeljstvom da se djetetu pruži ljubav, pažnja i sigurnost kako bi postigao dovoljnu razinu samostalnosti i odgovornosti u odrasloj dobi,
2. Fatalistička motivacija; roditeljstvo je smisao života i sudbina svakog pojedinca, kako bi njime omogućio produžetak vrste,
3. Narcistička motivacija; mišljenje prema kojoj osoba koja je roditelj više vrijedi, postigla je nešto u životu,
4. Instrumentalna motivacija; potvrđivanje vlastite vrijednosti, produženje vrste, očuvanje kvalitete braka, domoljubni porivi.

S obzirom da altruizam sam po sebi označava usmjerenost na razumijevanje i prihvaćanje drugih, trebali bi se njime voditi kako bismo ostvarili kvalitetno roditeljstvo. Svi ostali motivacijski razlozi proizlaze iz potrebe za dokazivanjem vlastite vrijednosti drugima, što prikazuje nerealnu projekciju budućih roditelja o samom sebi i vrijednostima koje zastupa. Isto se može fatalno odraziti za razvoj i odrasli život djeteta, koje za trajnu posljedicu može imati nesnalaženje u osobnom,

poslovnom ili društvenom okruženju, proizašlo iz zanemarivanja ili pak pretjerane pažnje roditelja. Ova mišljenja potvrđuje i istraživanje povezanosti generativne brige (brige za mlađe naraštaje i za vlastiti trajni doprinos društvu) i motivacije za roditeljstvo mlađih i sredovječnih roditelja (Tucak Janković, 2011), koje je pokazalo da je generativna briga značajno povezana s altruističkom motivacijom za roditeljstvo.

Jedan od važnih elemenata pri određivanju kriterija poželjnog roditeljstva svakako je i starosna dob u kojoj osoba biološki postaje roditelj. Optimalnim razdobljem za ostvarivanje poželjnog roditeljstva smatra se mlađa odrasla dob (Lacković-Grgin, 2011). Autorica navodi da je, prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, prosječna dob prvotkinja u Hrvatskoj 27 godina života, dok ta dob u sjeverno-europskim zemljama raste na 29 godina života. Prema autorici, brojni su razlozi za ovu tezu te u nastavku navodimo relevantne:

- a) roditelji dostižu zrelost za ostvarenje ljubavi kroz privrženost, brižnost, uvažavanje druge osobe te odgovorno ponašanje,
- b) roditelji su u mogućnosti donositi realne odluke o zasnivanju i postupcima roditeljstva, uzevši u obzir i ostale životne okolnosti,
- c) roditelji prihvaćaju roditeljsku ulogu kao osobno i društveno prihvatljivu s obzirom na godine života.

U ovom razdoblju života roditelji zbog dostignute temeljne razine emocionalne i intelektualne zrelosti spremniji su prihvatiti izazove neplaniranog roditeljstva.

Prema Preporuci 19 Vijeća Europe (2006, prema Pećnik, 2014, str.13.) o politici podrške pozitivnom roditeljstvu, roditeljstvo se definira kao „roditeljsko ponašanje utemeljeno na najboljem interesu djeteta, a koja njeguje, osnažuje, nenasilno je te osigurava uvažavanje i vođenje koje uključuje postavljanje granica kako bi se omogućio potpuni razvoj djeteta“. Navedena autorica roditeljstvo promatra s aspekta relacijskog shvaćanja socijalizacije, pri čemu roditelj i dijete ostvaruju partnerski odnos, gdje su oba u mogućnosti izvršiti samoprocjenu, prilagoditi se te razvijati kako bi odnos roditelj-dijete bio što uspješniji. Do trenutka kada djetetova svijest iz iskazivanja potreba neverbalnom komunikacijom prijeđe u razdoblje kada je u potpunosti svjesno vlastite odgovornosti, roditelj je, prema autorici, odgovoran za razvoj i boljitak te kvalitetu odnosa s djetetom. Važno je istaknuti da roditeljstvo podrazumijeva razdiobu odgovornosti, pri čemu je važno

kontinuirano raditi na otklanjanju nesporazuma, razviti obostrano razumijevanje i poštovanje te uvažavati potrebe druge strane, kako bismo roditeljstvo nazvali poželjnim.

Nastavno, osobine suvremenih obitelji kao nositelja roditeljstva, koje ju čine stabilnim i nepodložnim utjecajima (Jurčević Lozančić, 2011), jesu sljedeće:

1. fleksibilnost i međusobno razumijevanje,
2. jasno postavljene funkcije i komunikacija,
3. poticanje autonomnosti i samostalnog razvoja pojedinca,
4. poticanje moralno-etičkih odrednica odgoja.

Maleš (2011) govori o nužnoj potrebi razvoja obiteljskog okruženja i odgojnih ustanova kroz poticanje međusobnog dijaloga i permanentnog učenja svih sudionika roditeljskog procesa. Prema navedenom, u obiteljskoj sredini podrazumijeva demokratski način pristupa odgoju djeteta te poštivanje njegovih prava i osobnog mišljenja, dok u kontekstu odgojnih institucija u predškolskom odgoju ukazuje na revidiranje ustrojstva i usklađenost programa s dječjom prirodom.

Ovo nam tumačenje, srodno ostalima, ističe da su poštivanje osobnosti članova obitelji i kvalitetna međusobna komunikacija osnovni preduvjeti za poželjno roditeljstvo. Zaključno, roditelj, nažalost, nije jedini o kojem ovisi roditeljstvo kao uspješan proces. U njega su uključeni i ostali sudionici - dijete, bliža obitelj, šira zajednica, odgojno-obrazovni sustav, država kao nositelj pravnih regulativa te, na kraju, suvremeno društvo u cjelini koje kroz medijski utjecaj određuje trendove roditeljstva na koje sam roditelj, ali i dijete, često objektivno nisu u mogućnosti utjecati. Iz navedenih razloga, stabilna osobnost roditelja koja u najvećoj mogućoj mjeri minorizira utjecaj okoline te određuje granice djetetovu ponašanje, rezultira formiranjem jasnih i slobodnih stavova djeteta, osjećajem privrženosti i razumijevanja te razvojem njegova kreativnog promišljanja što naposljetku roditeljstvo približava definiciji poželjnog.

3. PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE RODITELJA

3.1. Pojam pedagoške kompetencije

Brojni su se autori bavili definicijom kompetencija stavljajući je u kontekst različitih područja interesa koja su proučavali. S obzirom da se u ovome radu bavimo roditeljstvom kao dijelom pedagoškog sustava odnosno proučavanja odgoja i obrazovanja, u nastavku donosimo aktualne definicije vezane uz obrazovni sustav.

Prema Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2016), koji utvrđuje usklađivanje kvalifikacija Republike Hrvatske i zemalja Europske unije, pojam kompetencije odnosi se na znanja i vještine te njima pripadajuću samostalnost i odgovornost. U Vodiču za korisnike ECTS-a pojam kompetencije je šire definiran kao „dokazana sposobnost primjene znanja, vještina i osobnih, društvenih i/ili metodoloških sposobnosti u situacijama rada ili učenja i pri profesionalnome i osobnom razvoju“ (Europska komisija, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2015, str. 22). Navedeni dokument pojašnjava da je temeljni cilj procesa učenja zapravo potaknuti razvoj kompetencija. Od suvremenog roditelja očekuje se da poznaje značajke djetetova razvoja, primjenjuje odgovarajuće odgojne postupke, poznaje mogućnosti koje se u društvu pružaju za odgoj i obrazovanje djece te je između tih mogućnosti u stanju odabrati najbolje za svoje dijete. (Kušević, 2009) Stoga, pedagošku kompetenciju možemo definirati kao proces putem kojeg se neprestanim učenjem stječu odgojno-obrazovna znanja i sposobnosti, koje smo samostalno i uz potpunu odgovornost u mogućnosti prenijeti drugima, s ciljem njihovog profesionalnog/osobnog rasta i razvoja.

3.2. Što znači biti kompetentan roditelj

Prilikom razmatranja pojma roditeljstva u prethodnome poglavlju, naglašena je kompleksnost i dinamičnost uloge roditelja. Roditeljstvo je proces u kojem se neprestano susreću novi izazovi te kontinuirano stječu nove vještine kojima

pokušavamo svladati izazove odgoja djeteta. Prema nekim tumačenjima, kompetentnim roditeljem smatra se onaj koji je u mogućnosti „kontrolirati svoje roditeljstvo i odnos s djetetom i pri tome se osjećati dobro kao roditelj“ (Jurčević Lozančić, 2015, str. 43). Međutim, u suvremenim odgojno-obrazovnim procesima, roditelj ne može u potpunosti kontrolirati odgoj djeteta, već mu je u tome potrebna suradnja s odgojno-obrazovnim institucijama te prikladno društveno okruženje. Stoga, kao jedna od kompetencija roditelja, istaknut će se i spremnost na razmatranje i prihvaćanje odgovarajućih savjeta i mišljenja ostalih sudionika procesa roditeljstva, pri čemu mislimo na profesionalne odgojitelje u ranom i predškolskom odgojno-obrazovnom sustavu. Tako i Bagatin (2018) navodi da edukacija roditelja, njihovo aktivno sudjelovanje u institucionalnom postupku obrazovanja te razvijanje partnerstva sa stručnjacima, doprinosi uspješnom roditeljstvu. Ovu tezu potvrđuje i Ljubetić (2007), koja navodi da roditeljske kompetencije ne stječemo rođenjem, već učenjem i zajedničkim djelovanjem, čime se zapravo naglašava da kao kompetentan roditelj moramo biti spremni neprestano usavršavati svoja znanja i prilagođavati ih potrebama djeteta. Naravno, svaki se roditelj susreće s izazovima i preprekama, pri čemu se često osjeća nedovoljno sposobnim riješiti problematične odgojne situacije te je svjestan da mu je, za njemu složenije roditeljske zahtjeve, potrebna i stručna pomoć. Upravo u tom smjeru ide i tumačenje prema kojem je kompetentan onaj roditelj koji pokazuje psihičku, društvenu, emocionalnu i moralnu zrelost te povjerenje u vlastite sposobnosti (Bagatić, 2018).

Nastavno, kompetentan roditelj nikada ne odustaje zbog odgojnih prepreka, probleme roditeljstva smatra trenutnim i rješivim, samoprocjenjuje vlastite kapacitete te koristi sva raspoloživa sredstva kako bi napredovao u svojoj roditeljskoj zadaći (Zeman, 2013). Autorica navodi temeljne sastavnice metakompetencija koje posjeduje kompetentan roditelj, kako slijedi:

1. Funkcionalna; sposobnost izvršavanja velikog broja zadataka radi postizanja ciljeva,
2. Osobna ili ponašajna; sposobnost odabira pristupa koji odgovara određenoj situaciji,
3. Kognitivna; sposobnost demonstracije stečenih znanja i vještina u adekvatnoj situaciji,
4. Etička/vrijednosna; sposobnost realne procjene te primjena osobnih moralnih vrijednosti u određenoj situaciji.

U nastavku autorica sažima pedagoške kompetencije roditelja kao znanje, sigurnost, stabilan odnos s djetetom te osjećaj zadovoljstva roditeljstvom.

Činjenica da je netko biološki roditelj ili dodijeljeni staratelj ne znači da je on ujedno i kompetentan roditelj. Kompetentno roditeljstvo se uči, neprestano razvija te ljubavlju potvrđuje. Na tom je tragu i konstatacija da je zapravo paradoks općeprihvaćeni stav da je biološki potencijal začeca i rađanja djeteta dovoljan da netko postane roditeljem i smatra se privatnom odlukom pojedinca, dok se za većinu drugih uloga u životu (osobna, poslovna, društvena) trebamo najprije dokazati kompetentnima (Kušević, 2009). Stoga se u potpunosti može reći da je „pedagoško obrazovanje roditelja potrebno svim roditeljima bez obzira na njihovu opću kulturu i profesiju“ (Longo, 2015).

3.3. Jačanje roditeljske kompetencije

Nastavno na raznovrsne elemente pojma kompetentnog roditelja, evidentno je da roditelj danas mora zadovoljiti brojne kriterije roditeljstva te razvijati nove obrasce ponašanja putem formalnoga i neformalnog obrazovnog procesa. Maleš (1995) tako navodi i činjenicu da je provođenje roditeljstva putem nasljeđa preuzetog od vlastitih roditelja, u današnjem ritmu života, objektivno neadekvatno. Također, autor ističe stalne strahove od mogućih pogrešaka u odgoju te osjećaje krivnje. Možemo zaključiti da se roditelji često ne snalaze u brojnim zahtjevima društva, poslovnog okruženja te propisima same države u roditeljstvu te je osjećaj krivnje često vezan uz nedovoljnu informiranost roditelja, odnosno nemogućnost zadovoljavanja svih potreba djeteta uslijed drugih obaveza koje su im nametnute.

Slijedom navedenog, Ljubetić (2007) potvrđuje da u suvremeno vrijeme većina roditelja ne posjeduje sve karakteristike koje bi trebao imati kompetentan roditelj te je iz tog razloga i potrebna društvena potpora roditeljstvu. Prema mišljenju autorice, takva potpora odnosi se na aktivnosti i programe koji bi neprestano proklamirali roditeljsku ulogu, osiguravali pristup informacijama, podršku stručnjaka te kroz stalnu edukaciju, pružali mogućnost usvajanja potrebnih znanja, vještina i sposobnosti.

Međutim, važno je napomenuti da je sposobnost samoprocjene i svjesnost samog roditelja o potrebi unapređenja vlastitih sposobnosti i suradnje s ostalim dionicima procesa roditeljstva, osnovna polaznica za jačanje kompetencije roditelja. Svjedoci smo brojnih roditelja, osobito bioloških, koji smatraju da jedino oni imaju pravo odlučivati o životu svojega djeteta te ne žele prihvatiti stručnu pomoć i u situacijama kada im je neminovno potrebna. Također, često zbog životnih svjetonazora i predrasuda roditelja nije moguće postići kompromis o dobrobiti djeteta s predstavnicima obrazovanog sustava. Realnost nam svakodnevno pokazuje povećanu izloženost odgojitelja, učitelja te ostalih sudionika obrazovnog procesa višeslojnim roditeljskim pritiscima, misleći pritom na verbalne odnosno fizičke napade, razne pokušaje utjecaja na način ocjenjivanja ili odgojnih postupaka prema djetetu, do potpunog odbijanja bilo kakve vrste suradnje.

Tako i Kušević (2009), govoreći o brojnim trajnim posljedicama koje na cjelokupni životni razvoj djeteta može imati nekompetentno roditeljstvo, razrađuje ideju potrebe dobivanja licence za roditeljstvo. Autorica smatra da navedena ideja ima uporište u ograničavanju prava roditelja u korist ostvarivanja prava djeteta te postojanju sličnih kriterija u postupcima posvajanja djeteta. S obzirom da nitko ne može biti pravno spriječen da postane roditelj, a mnogi roditelji nažalost emocionalno i intelektualno nespremno dočekuju trenutak početka roditeljstva, mišljenja smo da bi ideju licence za roditeljstvo svakako trebalo razraditi. U sličnom smjeru kreće se i Ljubetić (2008), koja iznosi prijedlog izrade standarda za roditeljstvo. Prema Obiteljskom zakonu, intervencija nadležnih službi u Republici Hrvatskoj, vezano uz potrebe edukacije za roditeljstvo, odnosi se na uputu da matičar prilikom dogovora termina vjenčanja nevjesti i ženiku predloži posjetu savjetovališta za brak i obitelj¹ prije sklapanja braka, što se ne smatra obvezom, već samo preporukom. Smatra se da bi država svakako trebala razmisliti o zakonskoj obvezi temeljne edukacije o roditeljstvu, ako ne u trenutku kada se roditeljstvo planira, onda svakako u razdoblju nakon začeca, a prije samog poroda. Time bi se svakako smanjile posljedice koje zbog neadekvatnog roditeljstva snosi država, preuzevši jednostranu inicijativu u pravnoj pomoći djetetu.

Vratimo se na potrebu suradnje roditelja i stručnjaka iz obrazovnog sustava. Naime, prema Višnjić Jevtić (2018), često dolazi do oprečnih promišljanja vezano uz

¹ Članak 17., stavak 3 Obiteljskog zakona (NN 103/15, 98/19)

pristup roditeljstvu, pri čemu obrazovni djelatnici sebe smatraju kompetentnijim od roditelja kada je u pitanju obrazovanje, dok s druge strane, roditelji sebe vide kao stručnjake u emocionalnom, obiteljskom okruženju. Ovakvi stavovi su česti i očekivani s obzirom na prirodu odnosa s djetetom, što samo potvrđuje potrebu zajedničkog djelovanja jer je svaki akter roditeljstva, zapravo stručnjak u području kojim se bavi. Višnjić Jevtić (2018) navodi kako odgojitelji promatraju razvoj djeteta kroz prizmu usporedbe s drugom djecom, pri čemu mogu prepoznati njegove potencijale, odnosno ograničenja. Dodajmo kako roditelji često, zbog dublje emocionalne povezanosti s djetetom, nerealno procjenjuju njegove sposobnosti, bilo da ih precjenjuju ili pak podcjenjuju, ovisno o vlastitom sustavu vrijednosti, odnosno utjecaju okoline. Stoga, kako govori Višnjić Jevtić (2018), odnosi između roditelja i stručnjaka u suvremenim životnim okolnostima mogu prelaziti iz suradničkih do suparničkih. Iz navedenih razloga potrebno je posjedovanje komunikacijskih vještina, kreativnog promišljanja i spremnosti na dodatne napore obje strane u procesu kroz koje se razvija svijest o zajedničkoj intenciji ostvarivanja dobrobiti za rast i razvoj djeteta.

Kao jedna strana procesa, obrazovni sustav, prema Longo (2015) može pomoći kvaliteti suradnje kroz izdvajanje vremena za stvaranje ideja o učinkovitijim načinima pristupa i pomoći roditeljima, koristeći kao resurse obrazovno osoblje, stručnjake iz ostalih područja (psihologe, komunikologe, pedagoge i ostale) te same roditelje, koji će se osjećati ravnopravnim sudionicima ako se i od njih zatraži mišljenje o određenom području rada s djetetom. Napominjemo da i roditelji mogu znatno doprinijeti odgojno-obrazovnom postupku kroz pružanje informacija o osobnim specifičnostima djeteta koje obrazovni djelatnici nisu u mogućnosti pravovremeno prepoznati i interpretirati. U nastavku, autor navodi kako je iznimno važno da se, između ostalog, obrazovne institucije prezentiraju kao mjesta na kojima se razvija prisnost, stječu korisna znanja, gdje se djetetu pruža mogućnost realne osobne samoprocjene te osjećaj sigurnosti. Slijedom navedenog, autor donosi osnovne postulate koje smatra važnim za suradnički odnos roditelja i škole:

1. Cijeniti suradnički odnos škola - roditelj bez ljutnje, okrivljavanja i frustracije kroz prihvaćanje, mirnu razmjenu argumenata te aktivno slušanje druge strane,
2. Prihvatiti mogućnost različitih pogleda na odgoj djeteta te raditi na postizanju kompromisa,

3. Prihvatiti osobnost svakog roditelja,
4. Razvijati odnos kroz prijateljske, pozitivne smjernice,
5. Stvoriti kod roditelja osjećaj važnog čimbenika u donošenju odluka, razviti njegovo samopoštovanje,
6. Fokusirati se na stvarni izvor nezadovoljstva i rješavati probleme u tome pravcu,
7. Omogućiti slobodno izražavanje stavova i mišljenja,
8. Osvijestiti da je važnije postići kvalitetan odnos nego biti u pravu,
9. Gledati na nesporazume kao sastavni dio suradnje u procesu roditeljstva,
10. Biti proaktivan u donošenju odluka.

Navedeni postulati potvrđuju tezu o potrebi ulaganja iznimnog truda i razumijevanja objiju strana u odgojno-obrazovnom procesu. Može se zaključiti da je osnovna potreba roditelja uvažavanje i potpora od strane stručnjaka dok druga strana traži priznanje roditelja za svoja stručna znanja i toleranciju prema uvođenju novih pristupa roditeljstvu.

U srodnom smjeru kreću se i načela za provođenje programa podrške roditeljstvu Europskog vijeća² koje navode Pećnik i Starc (2010), a temeljene su na modelu osnaživanja, koji potiče partnerstvo i suradnju nudeći nove ideje i pružajući povratne informacije roditeljima o učincima provedenih aktivnosti za razvoj i dobrobit djeteta. Ovakvim pristupom nastoje se prevenirati moguće posljedice neadekvatnog pristupa roditeljstvu i poduzeti sve dostupne mjere kako bi izostalo nepravilno postupanje prema djetetu. Navedeni odgovor na izazove u roditeljstvu pokazuje odmak od tradicionalnih načina rješavanja problema gdje su se uglavnom sanirale posljedice neadekvatnog odgoja u trenucima kada su problemi u roditeljstvu dostigli razinu koja je naspram kvalitetnih, rezultirala kvantitativnim metodama smanjenja štete nanesene djetetu. Možemo reći da se postupalo po načelima jednostranosti, gdje se često „gasila vatra“ umjesto da se otvorenom suradnjom dolazilo do uzroka neodgovarajućeg ponašanja djeteta. Stoga je izuzetno važno postići dvosmjernu komunikaciju, u kojoj će i stručnjaci i roditelji imati mogućnost davanja prijedloga i ukazivanja na procijenjene rizične faktore ponašanja djeteta.

Partnerstvo kao temeljni oblik pristupa odgoju i obrazovanju djeteta ističe i Višnjić Jevtić (2018) koja, uz navedeni faktor, ubraja i pojmove suradnje,

² Preporuka (2006.) 19 Vijeća Europe o politici potpore pozitivnom roditeljstvu

uključivanja, angažiranosti i sudjelovanja. Nadalje, autorica navodi kako na pozitivni razvoj djeteta utječu karakteristike roditelja i odgojitelja, njihovi pristupi odgojnom postupanju te kvaliteta njihovoga međusobnog odnosa. Postupak koji svakako doprinosi jačanju roditeljske kompetencije jest uključenost roditelja, koja, prema autorici, može uključivati područja roditeljstva, komunikacije, volontiranja, potpori dječjem učenju kod kuće, odlučivanja te suradnjom sa zajednicom. Osim toga, autorica ističe i važnost sudjelovanja roditelja u aktivnosti i upravljačkoj politici odgojne ustanove te u aktivnostima unutar odgojne skupine i procesu donošenja odluka. Koncept suradnje škole i roditelja, prema Longo (2015), može se ostvariti:

1. Izravnim pristupom kroz individualni rad s roditeljima/roditeljem ili skupinom roditelja kroz obavljanje određenih zadataka u školi i izvan nje, raznim predavanjima, radionicama odnosno sudjelovanjem u obrazovnim projektima ili
2. Neizravnim načinom gdje se obrazovno-odgojne informacije roditeljima prenose putem letaka, obavijesti, publikacija, pisanim uputama i slično.

Možemo primijetiti da se procesom aktivnog uključivanja roditelja u komunikaciju, aktivnosti i odlučivanje kroz obrazovne ustanove, nastoji utjecati na roditelje koji su pasivni u djelovanju i komunikaciji sa samim djetetom te su mišljenja da je postupak obrazovanja isključivo na obrazovnim ustanovama, što u suvremeno vrijeme ne predstavlja realnost pristupa roditeljstvu. Naime, roditelji trebaju osvijestiti činjenicu kako zahtjev za uvažavanje njihovog mišljenja i roditeljskog iskustva mora rezultirati i njihovim doprinosom kroz prihvaćanje svojeg dijela odgovornosti u roditeljskom procesu.

Iz prethodno navedenoga potvrđuje se da je postupak jačanja roditeljskih kompetencija proces u kojem je potrebno kontinuirano učiti i usavršavati roditeljska znanja i vještine te ih prilagođavati suvremenim trendovima pristupa roditeljstvu. U ovom postupku odgojno-obrazovni sustav ima odgovornost pristupiti roditelju kao ravnopravnom suradniku u životnom razvoju djeteta, informirati ga o svim aktivnostima koje provodi sa i prema djetetu, usmjeravati dijete na potrebu poštovanja roditelja te prezentirati sebe kao instituciju kojoj se vjeruje i koja razumije. Za roditelja je pak važno da zatraži potrebne informacije, proporcionalno se angažira u školskim i izvanškolskim aktivnostima te pruži djetetu podršku i osjećaj prihvaćenosti u obiteljskom okruženju, kako bi bio siguran da je poduzeo sve što je bilo u njegovoj moći da svojem djetetu omogući sretan i ispunjen život.

4. PROGRAMI PEDAGOŠKE EDUKACIJE RODITELJA

S obzirom na suvremene potrebe kompetentnog roditeljstva, u svijetu se primjenjuju brojni programi edukacije roditelja za uspješnije izvršavanje njihove odgojne uloge. Stoga ćemo se u ovome dijelu rada osvrnuti na neke od njih te ih analizirati sa stajališta njihove učinkovitosti i ispunjenja zadanih ciljeva.

Važno je istaknuti da je pedagoško obrazovanje roditelja prepoznato kao nužnost razvoja roditeljskih kompetencija na svjetskoj razini te su podršku i doprinos navedenoj ideji pružile i vodeće međunarodne organizacije koje se bave zaštitom prava djeteta te njihovim obrazovanjem (Zeman, 2013), kao što su UNESCO (Organizacija za prosvjetu, znanost i kulturu), UNESCO-ov institut za pedagoška istraživanja, Međunarodna unija za zaštitu djeteta te UNICEF (Međunarodni fond za djecu).

4.1.Svrha programa

Sumarno gledajući, možemo konstatirati da je temeljna svrha programa pedagoške edukacije roditelja usavršavanje roditelja za stabilnu poziciju u odgojno-obrazovnom procesu. Edukativni programi roditelja rezultiraju neometenim razvojem djeteta te učinkovitom suradnjom svih dionika u procesu adekvatnog pristupa djetetovom odgoju.

Prema Petani (2012), svrha edukativne funkcije programa obrazovanja roditelja je sveobuhvatno razumijevanje rasta i razvoja djeteta te razvijanje dodatnih roditeljskih znanja, vještina i sposobnosti što za cilj ima poboljšanje odnosa između roditelja i djeteta. Nadalje, autorica ističe i potpornu ulogu u obrazovanju roditelja, koja je usmjerena na društvenu afirmaciju roditelja kroz povećanje potpore roditeljstvu od strane zajednice te pomoć roditeljima u razvitku i korištenju novih spoznaja i informacija kako bi pomogli i sebi i svojoj djeci.

Nadalje, Ljubetić (2007) navodi dvostruku ulogu programa pedagoške edukacije roditelja:

1. promocija društvenoga, državnog i zakonodavnog sustava vrijednosti i stjecanja znanja te utjecaj na kvalitetu roditeljske brige te poticanja djetetovog razvitka korištenjem višestrukih načina programskog utjecaja na roditelje,
2. zadovoljavanje roditeljskih potreba za informiranjem, usvajanjem novih znanja, razumijevanjem i savjetovanjem od strane državnog sustava, koje su nastale iz težnje roditelja za ostvarivanjem kvalitetne skrbi za dijete.

Nadalje, autorica označava područja kojima se bave programi pedagoškog obrazovanja roditelja, kako slijedi:

- briga i skrb o djetetu,
- zaštita prava djeteta te odgoja za ostvarivanje prava djeteta,
- obiteljski i izvanobiteljski odgoj te poticanje razvitka djeteta,
- odgoj i poticanje razvoja talentirane i darovite djece,
- prilagodba i postupanje u specifičnim životnim okolnostima za dijete i obitelj,
- skrb i usmjeravanje razvoja djece rođene s faktorom rizika,
- pomoć, rehabilitacija i socijalizacija djece s teškoćama u razvoju.

Sukladno navedenom, podrazumijeva se, kako ističe Jelenić Aćimović (2016), nužnost usklađenja programa edukacije roditelja s nacionalnom odgojno-obrazovnom strategijom te suvremenim stručnim dostignućima te znanstvenim preporukama.

Naposljetku, s obzirom da većina programa koje navodimo u nastavku nije zakonski obvezna, važno je, kako naglašava Zeman (2013), osim roditelja koju si visoko motivirani, programe obrazovanja približiti roditeljima koji imaju osobite probleme u odgoju djece, što se može postići atraktivnošću programa, vremenskom i organizacijskom pristupačnošću te isticanjem komponente podrške i pomoći.

4.2. Organizacijski oblici

Ciljeve i sadržaj programa pedagoške edukacije roditelja moguće je ostvariti višestrukim načinima provedbe. Pri tome ne mislimo na organizacijski aspekt programa vezano uz trajanje ili mjesto održavanja, već na obrazovne formate u kojima se prezentira programski sadržaj.

Za postizanje svrhe programa važno je voditi računa o interesima roditelja, isplativosti programa te njihovoj primjeni u svim životno-roditeljskim okolnostima (Jelenić Aćimović, 2016). Prema Zeman (2013) i Jelenić Aćimović (2016) u nastavku opisujemo dostupne organizacijske oblike obrazovanja roditelja:

1. Škola za roditelje; usmjerena na permanentnu edukaciju svih roditelja s ciljem dogradnje znanja i vještina te stjecanja novih spoznaja i informacija. Zbog kontinuiranog provođenja i potrebe aktivnog uključenja roditelja, ovo je jedan od programski zahtjevnijih organizacijskih oblika. Iako škola za roditelje predstavlja izuzetno važan oblik rada s roditeljima, nedostatak ovakvog podučavanja jest kontinuirano trajanje i isti sadržaj za sve polaznike, što dovodi do velikog osipanja roditelja zbog smanjenog interesa za određene teme programa. Naime, nema postavljenih ciljanih skupina te se roditelji samoinicijativno međusobno grupiraju prema interesima, intenzivnosti aktivnog sudjelovanja, formalnom obrazovanju, dobi i sl., što i rezultira odustajanjem roditelja čija je prilagodljivost manjeg intenziteta.
2. Tečaj za roditelje; ovaj organizacijski oblik orijentiran je na određenu ciljanu skupinu roditelja i jasno definiranu tematiku. Najčešće se radi o stjecanju specifičnih vještina vezanih uz roditeljstvo. Trajanje tečajeva za roditelje je vremenski ograničeno s obzirom na period potreban za svladavanje programa. Nužno je aktivno sudjelovanje polaznika što je i očekivano s obzirom da se na pohađanje tečajeva prijavljuju motivirani roditelji.
3. Predavanja za roditelje; za razliku od dosada navedenih, ovaj organizacijski oblik ne zahtijeva aktivaciju korisnika jer se radi o jednokratnom prenošenju informacija, spoznaja i rezultata provedenih istraživanja vezano uz roditeljstvo. S obzirom da se radi o jednokratnim aktivnostima kraćeg trajanja, moguće ga je implementirati u ostale oblike programa roditeljstva.

4. Pedagoške radionice za roditelje; oblik namijenjen razmjeni iskustava, znanja i podataka s jedne strane te evaluaciji usvojenih informacija. Iziskuje obvezno uključivanje sudionika pri čemu voditelj radionica usmjerava tijek odvijanja programa te potiče razmjenu ideja, stavova i naučenih vještina. Ovaj oblik zahtjeva visoku razinu tolerancije i uvažavanja oprečnih stavova putem argumentirane komunikacije.
5. Tribina za roditelje; informativno-obrazovni oblik prenošenja temeljnih informacija o suvremenim temama vezanim uz roditeljstvu s ciljem osvještavanja roditelja o određenoj, najčešće društveno važnoj tematici. Osnovna intencija organiziranja tribina je poticanje sudionika na širenje svijesti o određenoj društvenoj problematici koja direktno ili posredno utječe na roditeljsku dužnost te prikupljanje daljnjih, opširnijih informacija o istoj od strane roditelja.
6. Savjetovalište za roditelje; oblik pomoći roditeljima kroz savjetodavne usluge stručnih osoba (pravnici, psiholozi, socijalni radnici, socijalni pedagozi), kojim ih se nastoji osposobiti za učinkovite pristupe izazovnim situacijama u odgoju djece. Savjetovališta se mogu organizirati kroz dežurstva stručnjaka u sklopu obrazovnih institucija, udruga koje imaju registrirane djelatnosti savjetovanja roditelja te jedinica lokalne samouprave. Nadalje, provode se i u okviru županijskih obiteljskih centara. Komunikacija putem savjetovališta može se odvijati telefonski, pismenim putem ili osobno, ovisno o specifičnom terminu, profesionalcima koji ga provode ili mjestu održavanja savjetovanja.
7. Igraonice/radionice za djecu i roditelje; nastoji angažirati roditelje na višu razinu sudjelovanja u roditeljskoj ulozi, čime on na licu mjesta dobiva povratne informacije o svojim roditeljskim vještinama, komunicira s ostalim roditeljima i djecom te razmjenjuje iskustva te upoznaje ponašanje i reagiranje vlastitog djeteta u konkretnim životnim situacijama. Prilikom organiziranja igraonica najčešće se radi o uključivanju svih roditelja, a u manjem broju slučajeva, one se provode za određene skupine roditelja kako bi kroz uvid u odgojne postupke stručnjaka proširili vlastite roditeljske vještine.
8. Program kućnih posjeta; odnosi se na dolazak stručnjaka (zdravstveno osoblje, psiholozi, socijalni radnici i ostali) u kućanstvo kako bi roditelja kroz praktičnu prezentaciju određenih postupaka ili rehabilitacijskog programa

osnažili za profesionalniji način odgoja djeteta. Kućni posjeti djelomično imaju i savjetodavnu ulogu jer se provodi asertivni pristup u sagledavanju obiteljske situacije, a ujedno se i procjenjuje obiteljski kontekst i mogućnost utjecaja na dijete. Ovi organizacijski oblici provode se u konkretnim situacijama, bilo da se radi o određenom problemu u roditeljstvu ili pak o potrebi praktičnih znanja vezano uz specifičnosti djeteta.

Iz navedenog možemo primijetiti da se organizacijski oblici mogu svesti u kontekst grupnog, odnosno individualnog pristupa, ovisno o vrsti izazova s kojima se roditelji susreću. Dok je grupni rad (radionice, tečajevi, tribine) pogodan za jačanje samopouzdanja roditelja, objektivniju samoprocjenu te smanjenje osjećaja usamljenosti, individualni rad (savjetovališta, kućni posjeti) svoju učinkovitost pokazuje u situacijama kada postoje specifični problemi u odgoju.

4.3. Vrste programa pedagoške edukacije u Republici Hrvatskoj

Programi pedagoške edukacije roditelja u Republici Hrvatskoj uglavnom se odvijaju putem udruga, odnosno profitnih ustanova, čime se, kako navodi Petani (2012), prilagođavaju svjetskim trendovima u roditeljskom obrazovanju. Stoga u nastavku donosimo opis istaknutih programa te organizacija koje ih provode.

1. *RODITELJSTVO NA DRUGI NAČIN*; program prevencije nastanka rizičnih ponašanja odnosno poremećaja u ponašanju djece, namijenjen roditeljima općenito. Provodi ga *Centar za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica*, osnovan od lokalne zajednice s ciljem izrade edukativnih sadržaja namijenjenih djeci, mladima te potencijalnim i aktualnim roditeljima, odnosno obiteljima kako bi im se pomoglo u svladavanju izazova roditeljstva. Program je financiran od strane grada Velike Gorice, Zagrebačke županije i Ministarstva socijalne politike i mladih te je stoga besplatan za sve korisnike (Zeman, 2013).
2. *USPJEŠAN RODITELJ - SRETNO DIJETE*; program osmišljen kako bi se roditeljima pomoglo da usavrše svoje roditeljske kompetencije, a time i povećaju mogućnosti kvalitetnog roditeljstva. Izvršenje programa vrši se putem *Obiteljskog centra grada Zagreba*, osnovanog na nacionalnoj razini te

financiranog od strane nadležnih ministarstava. Obiteljski centar, kao i ostale državne ustanove takve vrste, bavi se prvenstveno savjetodavnim i profesionalnim radom za područje braka, odnose roditelja i djece te poticanja roditeljske skrbi. (Zeman, 2013)

3. *RASTIMO ZAJEDNO*; program namijenjen roditeljima djece do 4 godine života s ciljem pružanja informacija te stjecanja novih znanja i vještina te podrške roditeljima u stvaranju uspješnih odnosa s djetetom te promicanja vlastitog roditeljskog rasta i razvoja. Provodi se od 2008. putem udruge *Rastimo zajedno - Centar za podršku roditeljstvu Zagreb*, a nastao je kroz suradnju UNICEF-a u Hrvatskoj te Agencije za odgoj i obrazovanje RH, Odsjek za predškolski odgoj. Sastoji se od 11 sadržajno prilagođenih radionica s temama koje se odnose na suvremeno roditeljstvo, roditeljske vještine, karakteristike ponašanja djeteta te pronalazke rješenja za izazove roditeljstva. Na dvosatnim radionicama sudjeluje 8-12 roditelja. (Pećnik i Starc, 2010)

Program posjeduje kvalitativnu i kvantitativnu evaluaciju, koja je pokazala poboljšanje roditeljskog odnosa prema djetetu kroz veće poštovanje i uvažavanje djeteta kao osobe, promjenu odgojnih postupaka kroz veću aktivaciju i kreativnost roditelja odnosno rast roditeljskog samopouzdanja. (Jelenić Aćimović, 2016)

4. *RASTIMO ZAJEDNO PLUS*; nastao na temeljima programa *Rastimo zajedno*, a namijenjen je roditeljima djece s teškoćama u razvoju do 8 godine života, kako bi im se pružila podrška, informacije te ih se potaklo na razmjenu informacija i usvajanje novih metoda odgoja djeteta s teškoćama u razvoju. Kao i prethodno navedeni program, provodi se putem 11 dvosatnih radionica u trajanju od 2 sata jednom tjedno te na njemu može sudjelovati 10-12 roditelja. Rezultati provođenja programa pokazali su rast roditeljskog morala, smanjenje roditeljskog stresa, rast potrebe za osobnom podrškom u roditeljstvu te smanjenje nepoželjnog ponašanja roditelja prema djeci s teškoćama u razvoju. (Starc, 2014)
5. *RASTIMO ZAJEDNO I MI³*; prema podacima sa službene stranice *Centra za podršku roditeljstvu - Rastimo zajedno*, program je namijenjen roditeljima

³<https://www.rastimozajedno.hr/rastimo-zajedno-i-mi/> - preuzeto 8.5.2020.

djece u ranom razvoju i njihovoj djeci. Roditeljima se nastoje prenijeti znanja o dječjem razvoju i roditeljstvu koje ga podupire, promiče se njihov osobni rast i razvoj, uče se tehnikama konstruktivnog rješavanja teškoća te se djeluje na povećanju neformalne mreže podrške roditeljima. Djeci pak program teži razviti otpornost na nepovoljne utjecaje kroz svladavanje postupaka suočavanja sa stresom, stjecanje komunikacijskih vještina te razvoj samopoštovanja. Odvijanje programa vrši se kroz 15 dvosatnih radionica uz sudjelovanje 4-10 roditelja te 4-10 djece. Pokusna provedba izvršena je 2018. godine u 11 obiteljskih centara i po 1 dječjem domu, dječjem vrtiću i socijalnoj zadruzi. Konačni program bit će objavljen tijekom 2020. godine.

6. *KLUB OČEVA*⁴; još jedan program udruge *Rastimo zajedno*, namijenjen je očevima djece u dobi 1-5 godina, s ciljem uključenosti i potpore očevima djetetovom razvoju u prvim godinama života.
7. *ŽELIM, HOĆU, MOGU DRUGAČIJE - trening roditeljske kompetentnosti*; programski sadržaj usmjeren je prema svim roditeljima djece do studentske dobi koji žele spoznati svoje osobne i roditeljske potencijale te poboljšati odnose prema djeci i unutar vlastite obitelji kako bi bili zadovoljniji u roditeljskoj ulozi. Izvodi se putem zagrebačkog *Centra Modus*, Zagreb (Centar za djecu, mlade i obitelj), osnovanog 2003. uz podršku Grada Zagreba i programa *Matra*, nizozemskog ministarstva vanjskih poslova. Navedeni program je besplatan, iako se pojedini programi udruge plaćaju od strane korisnika, što ovisi o sredstvima sufinanciranja. (Zeman, 2013)
8. *ŠKOLA ZA RODITELJE*; provodi se putem nevladine neprofitne udruge *Hrabri telefon*, Zagreb s namjerom osposobljavanja roditelja za odgovarajući odnos s djecom te stjecanje i razvoj novih roditeljskih znanja i vještina. Program je besplatan te mu mogu pristupiti svi zainteresirani roditelji. S obzirom da je njezina temeljna misija zaštite djece, osim navedene škole za roditelje, udruga *Hrabri telefon* provodi i brojne radionice i tečajeve za roditelje odnosno savjetovanja za roditelje i djecu. (Jelenić Aćimović, 2016).
9. *ŠKOLA ZA USPJEŠNIJE RODITELJE*; edukacija namijenjena roditeljima kako bi im se omogućila spremnost na suočavanje s problemima u odrastanju djece te rješavanje nedoumica vezanih uz pristup djeci u određenim

⁴<https://www.rastimozajedno.hr/klub-oceva/>

izazovnim situacijama. Nadalje, roditelji se uče kako da pomognu djetetu da bude realizirano i samostalno. Provodi se putem nevladine neprofitne organizacije Plavi telefon, Zagreb, čija je temeljna uloga savjetodavna pomoć djeci, mladima i obiteljima. (Zeman, 2013)

10. *ODGOVORNO RODITELJSTVO*⁵; program koji nastoji ukazati na razvoj svijesti o potrebi odgovornih roditeljskih odabira te miroljubivih, nenasilnih tehnika discipliniranja djece putem kojih će djeca steći spoznaje o kvalitetnim odnosima s drugim osobama te usvojiti obrasce postupanja koji će pozitivno utjecati na njihovo samopoštovanje. Program je osmislila udruga *Roda – Roditelji u akciji*, Zagreb, osnovana 2001. kao skupina zainteresiranih građana koji promiču prava na dostojanstvenu trudnoću, roditeljstvo i djetinjstvo u Hrvatskoj. Osim navedenog programa, udruga se bavi brojnim drugim programima i projektima vezanima uz roditeljske kompetencije, poput radionica, tribina i akcija koje se odnose na prava roditelja, obitelji i djece, planiranja trudnoće i poroda, promocije i zaštite dojenja, sigurnosti djece u autosjedalicama i sl. Brojni projekti udruge odvijaju se u suradnji s nadležnim ministarstvima uz financiranje iz projekata EU.
11. *MAMA JE MAMA*⁶; projekt osnovan 2005., namijenjen maloljetnim trudnicama, roditeljima te njihovim obiteljima i prijateljima koji im žele pružiti pomoć u rješavanju izazova roditeljstva. Aktivnosti ovog programa provode se putem udruge roditelja *Korak po korak*, Zagreb, kroz osobno savjetovanište, telefonsko savjetovanje i informiranje, web portal, psihološko i pravno savjetovanje te male edukativne grupe i grupe podrške. U ovom projektu udruga surađuje s Dječjim domom *Zagreb*, Caritasovim domom *Savica*, udrugom *Klub trudnica i roditelja Split*, udrugom *Duga iz Zadra* te udrugom *Aktiva iz Zagreba*. Putem raznih radionica i seminara ovaj je projekt zaživio u brojnim gradovima i županijama Republike Hrvatske te od 2009. dobio i podršku UNICEF-ova ureda u Hrvatskoj.
12. *ZNANJE=SOCIJALNA INTEGRACIJA*⁷; program odobren 2017. kroz projekt Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, koji uz partnerstvo Grada Solina i Centra za socijalnu skrb, provodi udruga *Duga iz*

⁵<http://www.roda.hr/udruga/programi/odgovorno-roditeljstvo/>

⁶<https://www.udrugaroditeljapkg.hr/mama-je-mama-2>

⁷<http://www.udrugaduga.hr/programi-i-projekti-3/>

Zadra. Program je usmjeren smanjenju razine socijalne isključenosti roditelja s ciljem jačanja njihove roditeljske kompetencije, što direktno utječe na razvoj djeteta i kvalitetu njegovog života, čime se navedena udruga primarno bavi. Aktivnosti projekta provode se kroz obiteljsko savjetovalište, pomoć u učenju za djecu osnovnoškolske dobi, radionice za učitelje u osnovnim školama na području grada Solina te povremene periodične tečajeve za poboljšanje informatičke pismenosti roditelja.

13. *TERAPIJA IGROM ZA RODITELJE*; znanstveno verificirani program profitne ustanove *Centar Proventus Zagreb*, koja se primarno bavi savjetovanjem, psihoterapijom i edukacijom iz područja terapije igrom i transakcijske analize. Program traje 10 tjedana, a usmjeren je k edukaciji roditelja za korištenje istih vještina koje koriste i terapeuti igrom, a cilj im je pomoći djeci u učinkovitom rješavanju društvenih, emocionalnih i ponašajnih problema. Program se plaća od strane zainteresiranih roditelja. Osim terapije igrom za roditelje, ustanova isti program provodi i za djecu, a i bavi se ostalim edukativnim programima djece i odraslih. (Zeman, 2013)

Uvidom u dostupne programe pedagoške edukacije roditelja u Hrvatskoj, možemo zaključiti da su organizacije koje ih provode detektirale osnovna roditeljske nedoumice vezane uz odgovarajući odgoj djece te potrebe roditelja za osobnom validacijom. Programi su obuhvatili informativnu, savjetodavnu te praktičnu komponentu roditeljskih kompetencija, a ujedno su u cjelokupni proces radioničkog tipa, uključili i djecu. Ovakvim pristupom omogućeno je dobivanje trenutne povratne informacije o eventualnim mimoilaženjima u promišljanjima te pravovremeno otklanjanje mogućih problema u komunikaciji, što svakako pozitivno utječe na daljnji razvoj odnosa roditelja i njihove djece.

Nadalje, kao što je i vidljivo iz opisanih programa, u brojne je programe pedagoške edukacije roditelja uključena i država putem svojih nadležnih ministarstava i agencija zaduženih za odgoj i obrazovanje, koji kao partneri i financijski pokrovitelji, sudjeluju u projektima nevladinih udruga vezanima uz obrazovanje roditelja. Također, putem zdravstvenih i obrazovanih ustanova, država provodi vlastite programe za osposobljavanje roditelja. Ovdje možemo izdvojiti trudničke tečajeve, patronažni rad, savjetovanja i informiranja u obiteljskim centrima te tribine i radionice u osnovnim i srednjim školama.

Također, ističemo kako su u Republici Hrvatskoj dostupne brojne online edukacije roditelja, grupe roditelje organizirane putem društvenih mreža te razni forumi i blogovi putem kojih se roditelji mogu informirati o određenim roditeljskim područjima.

4.4. Vrste programa pedagoške edukacije na svjetskoj razini

Trenutno je u svijetu zastupljen veliki broj programa pedagoškog obrazovanja roditelja, koje ćemo, za potrebe ovoga rada, prezentirati sukladno državama u kojima se provode.

U početnom dijelu, kako navodi Zeman (2013), donosimo pregled programa koji se u Sjedinjenim Američkim Državama (u daljnjem tekstu SAD) putem državnih institucija provode uz preporuku Svjetske banke i UNESCO-a kao najučinkovitiji za cjelokupni društveni razvitak;

1. *Početna prednost (Head Start)*; program Ministarstva zdravstva i ljudskih usluga SAD-a, osmišljen s ciljem poticanja odnosno održavanja stabilnih odnosa unutar obitelji te povećanja nesmetanoga fizičkog i emocionalnog razvoja djeteta. Usmjeren je na cjelovitu uslugu edukacije, zdravlja, prehrane i uključivanja u zajednicu djece i obitelji s malim prihodima. Osmišljen je 1965. od J. Sugermana te se smatra jednim od najdugotrajnijih programa putem kojih SAD pokušava riješiti proces sustavnog rasta siromaštva.

Navedeni program postao je temelj za razvoj mnogih programa namijenjenih roditeljima, poput programa *Partners*, provedenog u dječjim vrtićima kako bi se unaprijedile roditeljske pedagoške kompetencije, dječje društvene vještine te poboljšala suradnja između obitelji i dječjih vrtića (Ljubetić, 2007). Temeljna svrha programa, zapravo je bila usmjerena na smanjenje agresivnosti djece u uvjetima boravka u obitelji i dječjem vrtiću. Rezultati su pokazali da je program postigao svoju svrhu - uočeno je značajno poboljšanje roditeljskog ponašanja te smanjenje agresije kod djece.

2. *P.E.T. (Parent Effectiveness Training)*; nastao 1962. Prema modelu T. Gordona s temeljnom idejom da roditeljima nije potreban sustav kažnjavanja kako bi kvalitetno odgajali djecu te se program bazira na asertivnu metodu

rješavanja konflikata uz zadovoljenje potreba i roditelja i djece. Kroz grupne razgovore, u ovom programu, roditelji stječu nova znanja i vještine za razvoj odnosa s djecom te ih potom primjenjuju u svojim obiteljima. Prema rezultatima provedene evaluacije, ovakav roditeljski pristup pozitivno djeluje na ponašanje djeteta u smislu odgovornosti i više razine samopoštovanja.

Također, provode se i programi potpore roditeljima koji se suočavaju s problemima uzrokovanim maloljetničkim trudnoćama (*Pregnant and Parenting Teen Program*), programi samopomoći majkama s tinejdžerima koji imaju probleme u ponašanju (*Tough Love*) te grupni programi pedagoške edukacije očeva (Ljubetić, 2007).

Collins i Fetsch (2012) izvršili su recenziju 16 glavnih programa roditelja u SAD-u, vodeći se trima kriterijima:

- a) spremnost programa; rangiranje programa s obzirom na količinu vremena i dodatnog materijala edukatora za provođenje programa,
- b) uporište u znanosti; je li program odobren od vladinih agencija za obrazovanje, odnosno je li napravljena evaluacija programa kroz znanstvena istraživanja,
- c) empirijski dokazi učinkovitosti programa; postoje li i u kojem broju studije koje dokazuju dugogodišnje postojanje programa i njegove učinkovitosti odnosno empirijsku evaluaciju.

Sukladno navedenim kriterijima, donosimo pregled 4 programa koji su, prema spomenutim autorima, najkvalitetniji:

1. *STAR RODITELJSTVO*; program pomoći roditeljima malodobne djece da adekvatno odgovore umjesto da neprikladno reagiraju na izazovno ponašanje djeteta. Program se kreće prema sljedećim uputama:
 - a) STOP; zaustavite se na trenutnoj akciji,
 - b) THINK; kako biste povratili emocionalnu kontrolu, mislite na osjećaje djeteta,
 - c) ASK; zapitajte se jesu li vaša očekivanja razumna za dijete,
 - d) RESPOND; odgovorite na razvojno primjeren i promišljen način
2. *JACANJE PROGRAMA OBITELJI ZA RODITELJE I MLADE 10-14 (SFP 10-14)*; program koji kombinira roditelje i djecu u obiteljski kurikulum za izgradnju vještina u svrhu sprečavanja zloupotrebe zabranjenih supstanci (droga, alkohol) od strane adolescenata, jačanje roditeljskih vještina i

izgradnju obiteljskih snaga. Od ukupno 16 analiziranih, ovaj se program pokazao jedinim koji ima mogućnost dugoročnog efekta.

3. *SUSTAVNI TRENING ZA UČINKOVITO RODITELJSTVO - STEP*; program koji od roditelja zahtijeva da prepoznaju razloge neodgovarajućeg ponašanja svoje djece te na njega odgovore načinom koji potiče pozitivnija ponašanja i buduće interakcije. Evaluacijom programa utvrdilo se da pozitivno poboljšava komunikaciju unutar obitelji, roditeljske stavove, dječje ponašanje i roditeljsku percepciju dječjeg ponašanja.
4. *TROSTRUKI P - POZITIVNI RODITELJSKI PROGRAM (Triple P)*; nastoji pomoći roditeljima u socijalnom i emocionalnom razvoju njihove djece i smanjenju problema u ponašanju kroz tri aspekta:
 - a) poboljšati roditeljsko znanje, vještine, samopouzdanje, snalažljivost i načine suočavanja,
 - b) pojačati njegujuću, sigurnu, nenasilnu i nekonfliktnu okolinu za dijete,
 - c) promovirati razvoj djeteta u društvenom, emocionalnom, jezičnom i ponašajnom životu kroz pozitivno roditeljstvo.

Niz studija provedenih tijekom više uzastopnih godina provođenja pokazali su iznimno visoku razinu pozitivnog utjecaja ovog programa na roditeljstvo, upravljanje agresijom i dječji razvoj.

Iako programi koje su recenzirali Collins i Fetsch pokazuju visoku razinu učinkovitosti i široki spektar stečenih znanja i vještina, dostupni su isključivo kao komercijalni. S obzirom na financijske iznose koje je potrebno izdvojiti za njihovo polaganje, onemogućavaju pristup, a time i stjecanje više razine roditeljskih kompetencija široj populaciji.

Jedan od najistaknutijih programa pedagoške edukacije roditelja u Australiji jest program *Pozitivno roditeljstvo (The Positive Parenting Program)*, a provodi se više od 30 godina (Zeman, 2013). Program djeluje preventivno na 5 razina koje obrazuju roditelje djece od najranijeg djetinjstva do adolescencije, pri čemu svaka razina ima sadržaje za opću populaciju roditelja odnosno posebne sadržaje namijenjene roditeljima s određenim teškoćama u odgoju djece. Temeljna svrha programa sastoji se u pomoći roditeljima pri rješavanju anomalija u ponašanju djece te njihovih emocionalnih ili razvojnih poteškoća. Program je, kako navodi autorica, osim u Australiji, pokazao svoju efikasnost u velikom broju zemalja - Hong Kong,

Japan, Njemačka, Švicarska, Novi Zeland i SAD. Evaluacija programa pokazala je povećanje subjektivnog osjećaja roditeljske kompetencije te racionalnije i odmjerene postupanje prema djeci.

Zeman (2013) donosi i analizu programa *Siguran početak*, koji se od 1998. provodi u Velikoj Britaniji (prvenstveno Engleskoj, a uz određene modifikacije i u Walesu, Škotskoj i Sjevernoj Irskoj), a uveden je u nacionalni sustav programa roditeljstva od strane tadašnjeg ministra financija Gordona Browna. Programom se nastoji pružiti najbolji početak u životu djece kroz unapređenje brige o djeci, njihovo rano obrazovanje, zdravstvenu skrb te podršku obiteljima kroz njihovu optimalnu uključenost u zajednicu. Rezultati programa pokazuju napredak roditeljskih vještina, porast pozitivnog ponašanja djece kroz sustav pohvala i podrške od strane roditelja te poboljšanje odnosa između roditelja i djece kroz postavljanje jasnih i nedvosmislenih granica u očekivanjima odnosno načina odgovora na nepoštivanje postavljenih pravila.

Nadalje, prema Ljubetić (2007), donosimo i pregled nekoliko izrazito uspješnih programa edukacije roditelja u ostalim državama:

1. Francuska - *Program za obitelji imigranata (ACEPP Programs for Immigrant Families)*; osmišljen kako bi roditelje iz iseljeničkih obitelji involvirao u planiranje organizaciju i provođenje života dječjih vrtića i jaslica.
2. Narodna Republika Kina - *Škola roditeljstva (Parent Schools in the People's Republic of China)*; djeluje u 4 kategorije roditeljstva - škole roditeljstva koje pod ingerencijom škola ili odjela za obrazovanje koje nastoje osposobiti roditelje za pružanje pomoći djeci pri učenju, škole roditeljstva u nadležnosti društvene zajednice koje djeluju na obrazovanje djece o moralnim vrijednostima i promiču vrijednosti zajednice, škole roditeljstva utemeljene od istraživačkih instituta kojima je cilj informirati o razvoju djece, roditeljstvu i prakticiranju odgoja djece te škole roditeljstva u ovlasti bolnica koje provode tečajeve o prenatalnoj brizi za djecu i obavljanju poroda.
3. Turska - *Obrazovni program Majka-dijete (The Mother-Child Education Program)*; program usmjeren na podršci majkama pri odgoju i obrazovanju djeteta.

Vrlo uspješno se u brojnim državama (SAD, pokrajina Connemara u Zapadnoj Irskoj, urbano područje Ballymagrorty u Sjevernoj Irskoj, Barcelona u Španjolskoj, Bitola u Makedoniji) primjenjuje i program *Growing Child*, koji je osmišljen za roditelje djece do 6 godina života (Ljubetić, 2007). Program nastoji informirati roditelje o razvoju djeteta te odstupanjima u razvoju prema mjesecima. Također, roditeljima se pružaju informacije o jednostavnim postupcima razvitka i odgoja djeteta primjenjivih u obiteljskim uvjetima. Rezultati provođenja programa pokazali su višu razinu informiranosti roditelja te njihovu znatno povećanu razmjenu informacija i interpretaciju s ostalim roditeljima polaznicima, čime se povećalo samopouzdanje roditelja te njihov osjećaj da nisu usamljeni u izazovima koje pred njih stavlja odgoj djeteta.

Uz sve navedene programe, Ljubetić (2007) ističe kako je suvremena digitalna tehnologija pridonijela pojavi programa roditeljstva koji se provode putem elektronskih medija.

Važno je napomenuti da je izuzetno velik broj uvedenih programa roditeljske edukacije, u većini svjetskih država, pokazatelj da je problem odgoja i obrazovanja djeteta prepoznat na globalnoj razini kao nužna podrška roditeljima u dinamičnim i zahtjevnim uvjetima suvremenog roditeljstva.

5. ZAKLJUČAK

U ovome smo radu analizom složenosti pojma suvremenog roditeljstva željeli istaknuti brojnost izazova s kojima se susreću današnji roditelji u odgoju djece. Nadalje, ukazali smo na brojne utjecaje i zahtjeve koje od roditelja danas traži obrazovni sustav, država kao nositelj dječjih prava, mediji te zajednica općenito. Prikazali smo i istraživačke podatke o smanjenju broja obitelji s djecom, odnosno odgodi ostvarenja roditeljstva u Republici Hrvatskoj, koje su jedan od pokazatelja emocionalne i financijske nesigurnosti roditelja uzrokovane gospodarskom i društvenom situacijom u zemlji. Također, elaborirali smo brojne komponentne koje danas podrazumijeva pojam poželjnog roditeljstva. Iz svega navedenoga, zaključuje se da suvremeni roditelji trebaju posjedovati izuzetno visoku razinu pedagoških kompetencija, koje često nisu u mogućnosti zadovoljiti samim time što su biološki roditelji. Također, u dijelu koji je obrađivao pojam jačanja roditeljske kompetencije otvorili smo temu potrebe izrade jasnih i zakonski propisanih standarda odnosno dobivanja verificiranih potvrda za obavljanje roditeljskih dužnosti. Brojna znanstvena istraživanja pokazala su da roditelji u trenutku planiranja roditeljstva, odnosno nakon poroda, često nisu svjesni opsega odgovornosti i kompetencija koje zahtijeva poželjno roditeljstvo. Stoga smo mišljenja da bi se na nacionalnoj razini putem zakonski nadležnih institucija za odgoj i obrazovanje trebali organizirati obavezni tečajevi roditeljskih kompetencija u razdoblju od početka trudnoće do poroda djeteta, čime bi se, u većoj mjeri od dosadašnje, osigurala zadovoljavajuća razina spremnosti za odgoj djeteta u početnom razdoblju njegova života.

S obzirom da roditeljstvo nije jedina uloga koja im je kroz život dodijeljena, roditelji su često nesigurni i nezadovoljni svojim odnosima s djecom, ne znaju kako riješiti određene problematične situacije u odgoju djeteta te im je pomoć u stjecanju dodatnih znanja i vještina za kvalitetno roditeljstvo nužno potrebna. Kroz rad smo utvrdili da dio roditelja uslijed neznanja ili smanjenog interesa, odgovornost za dječji odgoj prebacuje na odgojno-obrazovni sustav ili pak smatra da je dovoljno kompetentan i ne smatra neophodnim surađivati s drugim dionicima u procesu roditeljstva. Stoga smo nastojali istaknuti važnost suradnje roditelja s profesionalnim odgojiteljima u nacionalnom obrazovnom sustavu kroz spremnost na razmatranje i

prihvatanje savjeta i mišljenja te razmjenu argumenata i ideja u cilju razvoja i zaštite djeteta.

S druge strane, postoje roditelji koji su svjesni nedostatka određenih roditeljskih znanja i vještina, trebaju i žele potražiti pomoć, ali nisu sigurni kojim sve kanalima mogu doći do odgovarajućih informacija. Aktualan primjer je online nastava koja se u Republici Hrvatskoj trenutno provodi zbog epidemiološke situacije uzrokovane koronavirusom COVID-19 te iziskuje mnogo veći angažman roditelja u pomoći djeci pri učenju, što predstavlja izazov na koji dio roditelja, s obzirom na nedovoljnu razinu informatičke pismenosti, nije u mogućnosti odgovoriti. Stoga smo u dijelu, koji se odnosi na programe pedagoške edukacije roditelja u Republici Hrvatskoj, predstavili informacije o istaknutim programima, ciljanim skupinama roditelja kojima su namijenjeni te ustanovama koje ih provode, čime smo potvrdili da svojim sadržajem ne zaostaju za programima takve vrste koji se izvode u svijetu.

Međutim, unatoč raznovrsnosti dostupnih tema i organizacijskih oblika, koji realno mogu zadovoljiti sve potrebe roditelja za pojačanjem roditeljskih kompetencija, utvrdili smo da se većina programa provodi u većim gradovima (s naglaskom na Zagreb) odnosno da svi programi nisu besplatni, što nas ponovno dovodi do situacije u kojoj su roditelji lokacijski, odnosno financijski u nejednakom položaju vezano uz dostupnost edukativnih roditeljskih sadržaja. Iako je utvrđen značajan angažman države u pogledu jačanja roditeljskih kompetencija, predlažemo intenzivniju suradnju nacionalnih odgojno-obrazovnih institucija s jedinicama lokalne samouprave i udrugama civilnog društva, kako bi se dostupnost programa pedagoške edukacije roditelja omogućila svakom roditelju, ovisno o specifičnim znanjima i vještinama koje roditelj smatra nedostatnim. Pri tome, lokalna samouprava može omogućiti prostor za provođenje roditeljskih edukacija, dok razne udruge ili nacionalne organizacije sastavljaju programske sadržaje te upućuju educirane stručnjake da ih kroz odgovarajuće organizacijske oblike prezentiraju roditeljima, sukladno njihovim interesima. S obzirom na članstvo u Europskoj uniji, osim iz državnog proračuna, Republika Hrvatska sve projekte može sufinancirati iz Europskog socijalnog fonda - učinkoviti ljudski potencijali, u područjima koje se odnose na obrazovanje i socijalno uključivanje. Svrha ove inicijative je omogućiti dostupnost, svrsishodnost i raznovrsnost programa pedagoške edukacije svakom roditelju u Republici Hrvatskoj.

Živimo u vremenu koje uslijed ubrzanog informacijsko-tehnološkog napretka zahtijeva od nas kontinuirano usavršavanje i nadogradnju stečenih znanja, vještina i sposobnosti u svim segmentima života. Nadamo se da smo ovim radom uspjeli ukazati na nužnost potrebe redovite i specijalizirane edukacije roditelja, kako bi svojem djetetu omogućili da raste i razvija se u pozitivnom okruženju razumijevanja, ljubavi, poticanja i međusobnog uvažavanja. Ne čine nas roditeljem naša djeca sama po sebi, već životne vrijednosti koje smo u njih usadili. Samo realiziran i zadovoljan roditelj može odgojiti sretno i voljeno dijete.

6. LITERATURA

1. Jelenić Aćimović, I. (2016). *Suvremeni programi edukacije roditelja*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci – Odsjek za pedagogiju
2. Jurčević Lozančić, A. (2012). Redefiniranje odgojne uloge obitelji. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 13 (4/2011), 138-135.
3. Kušević, B. (2009). Licencija za roditeljstvo – buduća realnost ili utopijska projekcija?. *Pedagoški istraživanja*, 6 (1-2), 191-202
4. Kušević, B. (2013). Odgojne implikacije odgođenoga roditeljstva. *Pedagoški istraživanja*, 10 (1), 81-101
5. Lacković-Grgin, K. (2010). Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima. *Društvena istraživanja Zagreb*, 4 (114), 1063-1083
6. Ljubetić, M, Procjena i samoprocjena ili metarazina pedagoške kompetencije roditelja. U Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. (str. 69-100). Zagreb: Mali profesor
7. Mataušić, J. M. (2005). Obitelj u globalnom selu. *Diacovensia XIII*, 173:316.774, 239-260
8. Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19)
9. Pećnik, N. i Sarc, B., Teorijske osnove i ishodišta programa. U Pećnik, N. i Sarc, B. (2010). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece*. (str. 11-38). Ured UNICEF-a za Hrvatsku
10. Petani, R., Kristić, K. (2012). Komparativni pristup programima osposobljavanja obitelji i potpori roditeljima. *Pedagoški istraživanja*, 9 (1-2), 117-130
11. Starc, B., Teorijske osnove i ishodišta programa. U Starc, B., (2014). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece s teškoćama u razvoju*. (str. 13-25). Ured UNICEF-a za Hrvatsku
12. Starc, B., Program radionica s roditeljima „Rastimo zajedno Plus“. U Starc, B., (2014). *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece s teškoćama u razvoju*. (str. 26-53). Ured UNICEF-a za Hrvatsku
13. Špiranović, A. (2012). Dubravka Maleš (ur.), Nove paradigme ranog odgoja. *Život i škola*, 27 (1/2012), god. 58., 277-281

14. Višnjić Jevtić, A., Suradnički odnosi odgojitelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. (2018). *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgajatelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str. 77-110). Zagreb: Alfa d.d.
15. Visković, I., Kultura zajednica u kojoj odrasta dijete rane i predškolske dobi. U Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. (2018). *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgajatelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str.15-66). Zagreb: Alfa d.d.
16. Vodič za korisnike ECTS-a (2015). Zagreb: Europska komisija, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
17. Tucak Junaković, I. i Ahmeti, I. (2011). Motivacija za roditeljstvo i briga za mlađe naraštaje u mlađih i sredovječnih roditelja. Društvena istraživanja Zagreb, 2 (116), 363-382
18. Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (2016). Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja
19. Zeman, S. (2013). *Pedagoško obrazovanje roditelja kao odgovor na izazove suvremenog društva*. Zagreb: Filozofski fakultet - Odsjek za pedagogiju

Mrežna odredišta:

1. <http://www.joe.org/joe/2012august/a8.php> (preuzeto 17.4.2020.)
2. https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/Usp_07_HR.htm (preuzeto 14.4.2020.)
3. https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti2018/StrategijaVE-za-prava-djece-2016-2021_prijevod_HR.pdf (preuzeto 11.5.2020.)
4. <https://www.rastimozajedno.hr/klub-oceva/> (preuzeto 11.5.2020)
5. <https://www.rastimozajedno.hr/rastimo-zajedno-i-mi/> (preuzeto 8.5.2020.)
6. <http://www.roda.hr/udruga/programi/odgovorno-roditeljstvo/> (preuzeto 11.5.2020.)
7. <http://www.udrugaduga.hr/programi-i-projekti-3/> (preuzeto 11.5.2020.)
8. <https://www.udrugaroditeljapk.hr/mama-je-mama-2> (preuzeto 11.5.2020.)
9. www.nastavnickovodstvo.net – Longo, I. Škola kao mjesto edukacije roditelja za kvalitetno roditeljstvo (preuzeto 10.5.2020.)

Kratka biografska bilješka

Rođena sam 18.5.1987. u Zagrebu. Završila sam Osnovnu školu u Oroslavju, a nakon toga upisala sam Opću gimnaziju u Oroslavju.. Maturirala sam 2006. te sam iste godine upisala Katehetski institut, Katoličko bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Na navedenom Institutu diplomirala sam 11.2.2013. i dobila titulu magistra religiozne pedagogije i katehetike, zvanje vjeroučiteljica. Godine 2017. upisala sam Učiteljski fakultet u Zagrebu, odsjek u Čakovcu, Izvanredni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Aktivno se koristim MS office programskim paketom (Excel, Word, Powerpoint, Internet) te poznajem engleski jezik u govoru i pismu. Pouzdana sam, otvorena, kreativna i pozitivna osoba. Posjedujem vozačku dozvolu B kategorije i aktivna sam vozačica.

U slobodno vrijeme bavim se vrtlarskim radovima te volim izlete i druženja.

Izjava o samostalnoj izradi rada (potpisana)

Ja, Jelena Mikulec, studentica III. godine izvanrednog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, Učiteljskog fakulteta – Sveučilište u Zagrebu, Odsjek u Čakovcu, izjavljujem da sam ovaj diplomski rad izradila samostalno, uz pomoć mentora, dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić, doc..

Potpis

Izjava o javnoj objavi rada

Naziv visokog učilišta

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj rad

naslov

vrsta rada

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju

i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

U _____, datum

Ime Prezime

OIB

Potpis
